

SLOVENSKJE NÁRODNĚJE NOVINI A VÝCHODNÉ SLOVENSKO¹

Nadežda JURČIŠINOVÁ

Jednou z významných udalostí v našich dejinách, späťou s počiatkami formovania moderného slovenského národa, bolo štúrovskou generáciou vydávanie Slovenských národných novín (pôvodný názov Slovenskje národňje novini). Začali vychádzať pred 175 rokmi – 1. augusta 1845 v Prešporke (Bratislave). Bol to dôležitý počin v činnosti štúrovcov, ktorý im umožňoval na stránkach periodika prezentovať svoje názory, postoje a postupne formovať nielen jazykové a školské požiadavky, ale aj politický program Slovákov.

O ich vydávanie za zaslúžil popredný predstaviteľ tejto generácie Ľudovít Štúr, ktorý musel vynaložiť mimoriadne úsilie, aby získal príslušné povolenie. Tri roky obchádzal úrady až ho napokon vo februári 1845 získal. Zároveň bol ich vydavateľom a hlavným redaktorom. Jeho spolupracovníkmi boli redaktori Peter Kellner-Hostinský, Bohuslav Nosák a Móric Jurecký, v roku 1848 aj Ľudovít Dohnány a Janko Štúr. Za necelé tri roky vydávania vyšlo 292 čísel na 1 168 stranách. Vychádzali dva razy do týždňa v jednorazovom náklade 400 kusov. Dvojtýždňovou prílohou novín bol *Orol tatránski*, ktorý sa venoval najmä krásnej literatúre, estetike, národopisu, histórii, vlastivede, hospodárstvu. Posledné číslo novín vyšlo 9. júna 1848.

Za ťažkých podmienok sa Ľ. Štúrovi podarilo urobiť z novín tribúnu slovenského hnutia a miesto na šírenie svojich myšlienok. Noviny reagovali na páľčivé problémy doby, nielen vzdelávali, ale aj usmerňovali obsah osvetovej práce, sledujúc ľudovýchovné aktivity na Slovensku. Vďaka Slovenským národným novinám nadobudli väčší rozsah ľudovýchovné zámery štúrovcov: ich vytrvalý boj proti alkoholizmu, podpora spolkov miernosti, nedeľných škôl, čitateľských spolkov, sporiteľní, národných zábav. Pre zrozumiteľnosť príspevkov siahali po nich aj čitatelia z nižších spoločenských vrstiev.

Slovenskje národňje novini prekonali bariéry regionálnej uzavretosti na Slovensku. Mali dobre organizovanú spravodajskú sieť dopisovateľov spomedzi príslušníkov inteligencie z malých mestečiek a dedín, čo ich spájalo so všetkými regiónmi Slovenska. Ich prostredníctvom sa čitatelia mohli oboznámiť so životom Slovákov v rôznych regiónoch.

Pomerne slušne bolo zastúpené východné Slovensko – t. j. Šarišská, Spišská, Zemplínska a Abovská stolica, išlo o články skôr informatívneho, ako hodnotiaceho charakteru, ktoré poskytovali čitateľom najmä dopisovatelia z uvedených stolíc. Prvá zmienka o udalostiach v tomto regióne bola uverejnená v 5. čísle, 15. augusta 1845 a týkala sa popisu ničivých dôsledkov povodní, ktoré zasiahli aj tento región, okrem iného aj Prešov a to 18. júla 1845, keď sa rozvodnila rieka Torysa.

Informácie o východnom Slovensku boli najčastejšie uverejňované v rubrike *Deňník domáci*. Z obsahového hľadiska dominovali príspevky o sociálnom a hospo-

---

1 Príspevok vznikol v rámci projektu APVV-15-0036 *Východné Slovensko v 19. a 20. storočí vo vzťahu centra a periférie*.

dárskom postavení obyvateľov, o spolkovej činnosti, najmä o skúsenostiach s pôsobením spolkov miernosti, o nedostatku slovenských škôl vrátane nedeľných škôl. Objavovali sa tiež stručné informácie o smrti predstaviteľov cirkvi, ako aj rôzne zaujímavosti zo života tunajšieho ľudu.

Najpočetnejšie zastúpenie podľa počtu príspevkov mala *Spišská stolica*. Pričinil sa o to dopisovateľ podpisujúci sa skratkou M. CH., pod ktorou sa skrýval katolícky kňaz, publicista, prekladateľ, stúpenec štúrovskej spisovnej slovenčiny a zakladateľ spolkov miernosti na Spiši Michal Chlebák. V Slovenských národných novinách sa venoval sociálnym, hospodárskym, literárnym a cirkevným otázkam na Spiši. Po Spiši boli solídne zastúpené stolice Šarišská a Abovská. Prvý príspevok zo Zemplína bol uverejnený až v polovici roka 1847. Ústrednou témou článkov stadiaľ najmä v roku 1847 boli dôsledky neúrody (1845 – 1847), ktoré vyústili do hladomoru a biedy tunajšieho obyvateľstva. Dopisovateľ zo Zemplína, podpísaný ako Jeden Slováč, sa napr. sťažoval na slabú národnú vyspelosť tunajšieho obyvateľstva. Ďalší dopisovateľ z tohto regiónu podpísaný Ondrej Urban sa zaoberal hospodárskymi otázkami. Zvýšenú pozornosť venovali dopisovatelia či autori článkov, zväčša anonymní, najmä sociálnym otázkam, cirkevnému životu, zmieňovali sa aj o smutných a tragických udalostiach (trestná činnosť, zlodejstvo, prepady a pod.).

Aj keď články približujúce situáciu na východnom Slovensku mali zásluhou niekoľkých dopisovateľov dobré zastúpenie, ale vcelku v Slovenských národných novinách prevládali príspevky od dopisovateľov zo západného a stredného Slovenska.

Použitá literatúra

Slovenskije národňje novini 1845 – 1848

Slovensko. Dejiny. Zost. Ján Tibenský. Bratislava : Obzor, 1978, s. 495.

LIBA, Peter. Dejinné pôsobenie Ľudovíta Štúra. In *Knižnica*, roč. 16, 2015, č. 4, s. 7 – 8.

ŽIBRITOVÁ, Gabriela. Ľudovít Štúr a školy, knihy, knižnice. In *Knižnica*, roč. 16, 2015, č. 4, s. 20 – 26.